

Meydanların Görsel ve İşlevsel Yönden Kent Kimliğine Katkıları: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı ve Eminönü Meydanı Örnekleri

Contribution of Squares to Urban Identity in Visual and Functional Aspects: Case of Bakırköy Cumhuriyet Square and Eminönü Square

Nilay ALP¹ Elif Ebru ŞİŞMAN²

Öz

Bu çalışmada Bakırköy Cumhuriyet Meydanı ve Eminönü Meydanı'nın, peyzaj mimarlığı bakış açısıyla, bulunduğu kent kimliğine görsel ve işlevsel yönden etkisi irdelenerek potansiyelleri ile eksikliklerinin tespit edilmesi ve bulunduğu kent ile kent kimliğine katkı sağlamalarına yönelik öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, öncelikle kent, kent kimliği ve meydan kavramları ortaya konulmuş, kent kimliğini ve meydanı oluşturan unsurlar araştırılmıştır. Araştırma alanı olarak seçilen meydanlarda, meydanı oluşturan tüm unsurlar incelenerek analiz edilmiş, bu meydanların bulunduğu kente ve kent kimliğine etki eden tüm özellikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak; meydanlarda belirlenen görsel ve işlevsel özellikler toplu olarak bir tabloya aktararak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda her iki meydanın da bulunduğu kente ve kent kimliğine olumlu etkisi olduğu belirlenmiş ve bu meydanlardaki eksik ya da zayıf yönlerin giderilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kent Kimliği, Bakırköy Cumhuriyet Meydanı, Eminönü Meydanı, Peyzaj Mimarlığı

ABSTRACT

In this article, it is aimed to determine the potentials and deficiencies of Bakırköy Cumhuriyet Square and Eminönü Square from the perspective of landscape architecture and to develop suggestions for contributing to the identity of the city by observing visual and functional effects to the city identity. Principally, the concept of city, city identity and square were considered and facts that make up city identity and square were investigated. In the squares chosen as the research area, all the elements that make up the square were analyzed and all the features of these squares that affect the city and urban identity were determined. Consequently, the visual and functional features determined in the squares were evaluated by transferring them to the charts collectively. As a result of the evaluation, it has been determined that both squares have a positive effect on the city and city identity. In addition, suggestions have been developed to eliminate the deficiencies in these squares.

Keywords: Urban, Urban Identity, Bakırköy Cumhuriyet Square, Eminönü Square, Landscape Architecture

¹ **Corresponding Author | Yetkili Yazar:** Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü (YL), alpnalay@hotmail.com, 0000-0002-7508-497X

² **Corresponding Author | Yetkili Yazar:** Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, esisman@nku.edu.tr, 0000-0002-5114-7980

GİRİŞ:

Geçmişten bu yana olan süreçler içerisinde kentler birçok yönden gelişim ve değişim göstermiştir. Kentlerin göstermiş olduğu bu gelişim ve değişimlere rağmen kentlerde bulunan meydanlar, bulunduğu kentin hem kültürünü hem de kimliğini göstermedeki en önemli kamusal dış mekânlar olarak varlıklarını sürdürmeye devam etmiştir.

Kullanımının yoğun olması nedeniyle, kullanıcılar arasındaki iletişimin artmasını sağlayan meydanlar, kentin çevresel ve toplumsal kentsel kimlik unsurlarının büyük bir bölümünü sergileyen mekânlardır.

Plansız kentleşme ve bunun gibi sorunlara hem zaman hem de maliyet yönünden kazanma amacı taşıyan benzer çözümler bulunmuş, bulunan benzer çözümler ise sorunun çözümünü sağlayabilse bile başka bir sorun olan birbirine benzeyen, tek düze ve kimliksiz kentlerin oluşmasına neden olmuştur. Birbirine benzemeye başlayan kentlerdeki temel farkı ise kentlerin odak noktaları olarak bilinen, kullanıcılarının birçok ihtiyacına cevap verebilen, kimlik unsurlarının büyük ölçüde sergilendiği kamusal dış mekânlardan biri olan meydanlar oluşturmuştur. Meydanların sahip olduğu özelliklerin doğru şekilde değerlendirilmesi ve korunması oldukça önemlidir. Çünkü meydanlar doğru şekilde değerlendirilir ve korunursa buldukları kentlerin simgesi olarak kent kimliğine olumlu yönde katkı sağlayan mekânlar haline gelebilir, kente kazandırdığı olumlu özellikler sayesinde diğer kentlerden ayırt edilebilir.

Kentlerde, kamusal mekânlar insanların bir araya geldiği sosyalleşme alanlarıdır. Tarih boyunca toplumlar; kamusal alanları farklı amaçlar için kullanmışlardır (Carr, et.al., 1992). Kurumsal anlamda tanımı yapıldığında meydan; gelişimini ana cadde ile yolların kesiştiği noktalarda gösteren, bulunduğu kentteki kent kullanıcılarının birçok sosyal ihtiyacını karşılayan açık mekânlar olarak tanımlanmaktadır (Işık, 2013). Kentsel dokunun odak noktası olarak tanımlanan meydanlar, kentlerde toplanma görevi taşımaktadır. Bu sebeple meydanlar, kent halkı ile kente bir süreliğine uğrayan kişilerin birbirleriyle ve kent ile iletişimde olmasına katkı sağlamaktadır. Tüm kent halkına eşit şekilde kullanım imkânı sağlayan meydanlar, birçok etkinlik için ortak bir platform oluşturmaktadır (Türkün Dostoğlu, 2007).

Yaşamsal kaynaklara yakın olan yerlere yapılan yerleşimler nedeniyle o bölgelerde nüfus artmaya, beklentiler yükselmeye başlamış ve bunun sonucunda çok katlı yerleşimler, ulaşım aksları vb. gibi kavramlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu gereksinimlerin tümünün karşılanması için bulunan çözümler ile birlikte yerleşim alanları daha kalabalık bir hal almıştır. Kalabalıklaşan bu alanlarda insanların çeşitli sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri, siyasi, toplumsal ve politik hareketlere katkı sağlayabilecekleri alanlar, boşluklar yani meydanlar oluşmaya başlamıştır (Pehlivan, 2018).

Zucker (1959) meydanları aşağıdaki gibi beş ana grupta sınırlandırmaktadır (Tırnakçı, 2020).

- Mekânın tümünü kapsayan kapalı meydanlar
- Herhangi bir yapının odak noktasını oluşturduğu baskın meydanlar
- Oluşumunu bir çekirdek çevresinde gösteren merkezi meydanlar
- Farklı özellik ve işlevdeki yapıların oluşturduğu grup meydanlar
- Alan sınırının net olmadığı amorf meydanlar

Kapalı meydan: Meydanın tüm hatları çoğunlukla dikdörtgen, kare, çember gibi düzenli şekiller ile oluşmaktadır (Ağar, 2019).

Baskın meydan (Üstün meydan): Moughtin (1992) tarafından bildirildiğine göre; açık bir mekânın bir ya da birden fazla yapı grubuna yönelmesi ve çevrede bulunan diğer tüm yapıların ise bu yapı veya yapılarla ilişkilendirilmesi sonucu oluşan meydanlardır (Durak, 2018).

Merkezi meydan (Merkezsiz meydan): Etrafı çeşitli yapılar ile çevrelenerek kapatılmış olan bir meydanın içerisinde bulunan dikey yönlü vurgu elemanının yer alıyor olması merkezi meydanı oluşturmaktadır (Altınçekiç, 2000).

Grup meydan: Birbirinden farklı biçim ve büyüklükteki meydanlar aynı yönde sıralanabildiği gibi küçük meydan büyük meydana da açılabilen ya da farklı şekil ve boyutlardaki üç ve daha fazla sayıdaki meydanlar tek bir yapıyı da çevreleyebilmektedir (Işık, 2013).

Amorf meydan: Sınırsız bir hacminin olduğu algılanan amorf meydanlar; yapılan meydan tanımlarından çok çeşitli özellikleri nedeniyle meydan olarak tanımlanamayan kentsel açık mekânlardan birini oluşturmaktadır (Aykurt, 2010).

Kent kimliği çeşitli süreçler içerisinde birbirinden farklı katmanların birbirleriyle hem uyumlu hem de anlamlı bir bütün meydana getirmesi olarak tanımlanmaktadır (Tekeli 1990; Güneş, 2017).

Kentsel kimlik tanımı bir örnek ile açıklanacak olursa; nereye seyahat edildiği bilinmeden ve gözler kapalı bir şekilde seyahat edildiği varsayıldığında, seyahat sonunda nereye gelindiği söyleyebiliyorsa o şehrin bir kimliği var demektir (Oğurlu, 2014).

Etiket bulunduğu kentin kent kimliğidir ve üzerinde yalnızca bulunduğu kenti tanımlayan ibareleri barındırır. Herhangi bir kente ilk kez gittiğimizde algıladığımız ya da bir süre sonra hafızamızda oluşan izler bu etiketlerde yazan ibarelerin toplamıdır (İlgar, 2008).

Bir kente ait olan kent kimliğini o kentin bozması mümkün değildir, kent kimliğini yalnızca insan eliyle yapılan dışsal etkenler ile bozulmaktadır (Kaypak, 2010).

Kentlerin sahip olduğu geçmişin anlaşılmasında meydanlar oldukça önemli bir rol oynamaktadır (Bekar ve İsmailoğlu, 2018).

Kent kullanıcılarının sosyal hayata katılımına yardımcı olan meydanlar; bulunduğu kentin kültürel özellikleri ile tarihi geçmişinin anlaşılmasında, kent kimliklerinin belirlenmesinde ve nitelikli, özgün kentlerin oluşmasında etkili olmaktadır. Aynı zamanda meydanlar; bulunduğu kentin fiziksel, sosyal, kültürel ve tarihsel tüm bağlamlarında bir bütünü oluşturmaktadır. Bu sebeple meydan olarak seçilip kullanılan alanlarda çoğunlukla o kente ait simgeler yer almaktadır (Demirel, 2008). Bu simgeler genellikle odak noktası oldukları için, buldukları alanları kullanıcılar için ilgi çekici hale getirip, buldukları alanın aktifliğinin artmasını sağlamaktadır.

Bu çalışma; İstanbul'un en eski meydanlarından olan Bakırköy Cumhuriyet Meydanı ve Eminönü Meydanı'nın mevcut potansiyelleriyle kent kimliğine olan görsel ve işlevsel katkısını analizler ile karşılaştırmalı olarak ortaya konulması ve öneriler geliştirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Çalışmanın amacı; Bakırköy Cumhuriyet Meydanı ve Eminönü Meydanı'nın mevcut potansiyelleriyle kent kimliğine olan görsel ve işlevsel katkısını ortaya koyarak, meydanların birbirleriyle karşılaştırmalı olarak potansiyellerini, sorun ve eksiklerini tespit etmek, buldukları kente ve kentin kent kimliğine katkı sağlayabilecek öneriler geliştirmektir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM:

2.1. Materyal

İstanbul ilinin Bakırköy ilçesinde bulunan Bakırköy Cumhuriyet Meydanı (Şekil 1) ile Fatih ilçesinde bulunan Eminönü Meydanı (Şekil 2) bu çalışmanın ana materyallerini oluşturmaktadır. Ana materyal

olarak seçilen meydanlar; nüfusun yoğun olduğu İstanbul'un tarihi geçmişe sahip, köklü ilçelerinde bulunan meydanlardır.

Çalışmada, konuya ilişkin literatür taramaları, her iki alana ait haritalar, planlar, paftalar, veriler, raporlar, fotoğraflar, sözlü görüşmeler ise yardımcı materyal olarak değerlendirilmiştir.

Şekil 1. Bakırköy Cumhuriyet Meydanı (Google earth pro uygulamasından yararlanılarak hazırlanmıştır)

Şekil 2. Eminönü Meydanı (Google earth pro uygulamasından yararlanılarak hazırlanmıştır)

2.2.Yöntem

Çalışma yöntemi dört ana aşamadan oluşmaktadır.

Birinci aşama; çalışma amacının ve öneminin belirlendiği, çalışmaya ışık tutabilecek nitelikteki temel bilgilerin toplandığı aşamadır. Ayrıca bu aşamada İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Fatih Belediyesi ve Bakırköy Belediyesi gibi ilgili kurumlar ile sözlü görüşmeler yapılmıştır. Yapılan sözlü görüşmeler sayesinde ulaşılan bilgiler doğrultusunda çalışmada kullanılacak altlıklar hazırlanmıştır.

İkinci aşama; alan çalışmalarının başladığı aşamadır. Yapılan alan çalışmalarında toplanan bilgiler Tablo 1' de gösterilmiştir. Bu aşamada İstanbul iline ait temel bilgilerden hareketle, İstanbul ilinin Bakırköy ilçesinde seçilen Bakırköy Cumhuriyet Meydanı ile Fatih ilçesinde seçilen Eminönü Meydanı'nın mevcut durumları ve çevre ile etkileşimleri yerinde incelenmiş, alanlara ait fotoğraf çekimleri ve gözlemler yapılmış, elde edilen verilerle alanlara ait sürvey diyagramları hazırlanmıştır.

Üçüncü aşama; alan çalışmaları sonucunda elde edilen verilerin literatür bilgileriyle desteklenerek derlendiği, alanların mevcut durumlarına ilişkin analizlerinin yapıldığı aşamadır.

Dördüncü aşama; birinci aşamadan bu yana elde edilen bilgi ve birikimler göz önünde bulundurularak seçilen Bakırköy Cumhuriyet Meydanı ile Eminönü Meydanı'nda kent kimliğine etki eden görsel ve işlevsel özelliklerin belirlendiği aşamadır. Bu özelliklere ilişkin parametreler Tablo

2.'de gösterilmiştir. Tablo 2.'nin oluşmasında Şahin (2018), İnceoğlu ve Aytuğ (2009) ve İBB (2010) çalışmaları etkili olmuştur. Çalışmalarda geçen parametrelerin tümü birebir olarak alınmamış, yalnızca Eminönü Meydanı ve Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'na ve çalışma içeriğine uygun olarak seçilen parametrelerden oluşan yeni bir tablo hazırlanmıştır. Ayrıca bu aşamada, araştırma alanları olan meydanlardaki sorunlar ve eksikler tespit edilmiş ve meydanların kente ve kent kimliğine katkı sağlamasına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Tablo 1. Alan Çalışmalarında Toplanan Veriler (Orijinal)

DOĞAL YAPIYA İLİŞKİN VERİLER	Coğrafi konum İklimsel veriler (Yağış, sıcaklık, nem, rüzgâr, alanın iklimik konfor durumu) Topoğrafik veriler (Eğim, bakı, yükseklik) Bitki varlığı Jeolojik etütler (Taban suyu vb.) Su varlığı (Akarsular, deniz, göl vb.) Özgün/değerli doğal olgular
KÜLTÜREL YAPIYA İLİŞKİN VERİLER	Sosyo-demografik özellikler (Kullanıcı profili; nüfus, cinsiyet, yaş durumu vb.) Kent yapısı ve kentle ilişki, ulaşım ağları Aktivite-kullanım ilişkileri (Çevredeki mevcut yapılar, tarihi doku konut alanları vb.) Alandaki mevcut yapısal elemanlar (Zemin döşemesi, oturma alanı, donatılar vb.)
GÖRSEL PEYZAJ VERİLERİ	Görünüş ile vista ve bakı noktaları İstenmeyen görünüşler Algısal özellikler (Gürültü, koku gibi olumsuz duyuşsal özellik taşıyan unsurlar)

Tablo 2. Meydanların Görsel ve İşlevsel Özelliklerine Göre Parametreler (Şahin, 2018; Inceoğlu ve Aytuğ, 2009; İBB, 2020a; İBB, 2020b'ye göre düzenlenmiştir.)

GÖRSEL ÖZELLİKLER	İŞLEVSEL ÖZELLİKLER
Meydan tarihi	İşlevsel meydan kullanımı
Meydan türü ve büyüklüğü	Kullanıma uygunluk
Mekânsal açıklık/kapalılık	Erişilebilirlik
Özgünlük	Çevre ile ilişki
Çevre ile uyum	Yaya sirkülasyonu
Oran ve ölçek	Otopark varlığı
Manzara ve kötü görüntülerin varlığı	Kentsel donatı elemanlarında yeterlilik
Sınırlayıcı elemanların varlığı	Kentsel donatı elemanlarında kullanılan malzemelerde dayanıklılık
Bitkisel elemanların varlığı	
Sanatsal objelerin varlığı	
Su öğelerinin varlığı	
Kentsel donatı elemanlarında tasarım çeşitliliği	
Kentsel donatı elemanlarında vandalizm	
Yer döşemeleri, seviye farklılıkları ve alt bölgeler	

3. BULGULAR VE TARTIŞMA:

3.1. Bakırköy Cumhuriyet Meydanı Mevcut Durumu

İstanbul ilinin Bakırköy ilçesinde bulunan Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nın çevresinde; Bakırköy Zuhurat Baba Mezarlığı, Bakırköy İlçe Emniyet Müdürlüğü Çocuk Büro Amirliği, Okullar Bölgesi, İstasyon, Ada Pasajı, Özel Bakırköy Dil Ve Konuşma Temel Lisesi, Bakırköy Belediyesi ve Bakırköy İşkur Hizmet Noktası yer almaktadır.

Bakırköy Cumhuriyet Meydanı, İstanbul ilinin büyük bir kısmıyla kesintisiz erişim imkânına sahiptir. Bu kesintisiz erişim imkanı metro, Marmaray-YHT ve karayolu toplu taşımacılığı gibi pek çok ulaşım seçenekleri ile sağlanmaktadır.

Şekil 3'de Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nın mevcut durumu sürvey diyagramı üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 3. Bakırköy Cumhuriyet Meydanı s rvey diyagramı (Google earth pro ve street view map uygulamalarından yararlanılarak hazırlanmıştır)

3.1.1. Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nın Görsel  zellikler Bakımından Analizi

Meydan tarihi: Bakırköy ilçesinde bulunan Bakırköy Cumhuriyet Meydanı ismini 2002 yılında almıŐ, bu isimden önce Bakırköy  zg rl k Meydanı olarak isimlendirilmiŐtir. Meydanın tarihi verilerine rastlanamamıŐtır.

Meydanın türü ve büyüklüğü: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı sahip olduğu özelliklere göre meydan türü bakımından kapalı meydandır. Büyüklüğü 5.031 m²'dir. Kapalı meydan özelliği taşıyan Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nın ana hattı düzenli Őekillerden biri olan dikdörtgen biçimindedir.

Mekânsal açıklık/kapalılık: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nın çevresi yapılar ile çevrili durumdadır. Ayrıca meydanda, meydanı sınırlayan elemanların da kullanılması nedeniyle meydan, mekân açıklık/kapalılık parametresine göre kapalı mekân olma özelliği taşımaktadır. Meydanın kapalı mekân olması, Taşçı (2014)'nin "Meydan; çevresinde anıtsal, tarihi ya da estetik özellikte yapıların bulunduğu, kısmen kapalı olan mekânlardır" ifadesi ile çelişmektedir.

 zg nl k: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nın bulunduğu ile olan Bakırköy' n tarihçesi ile meydanda bulunan ve meydandaki odak noktası olarak sayılabilen Atatürk Anıtı meydana bir özgünlük kazandırmaktadır.

evre ile uyum: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nın çevresiyle uyumlu olması kullanıcıların birçoğu için meydanı çevresiyle bir bütün olarak algılamasını ve meydan kullanımının artmasını sağlamaktadır.

Oran ve  lek: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda Atatürk Anıtı bulunmaktadır. Atatürk Anıtı meydan boyutlarını insan  leĐine taŐıdıĐı için meydan kullanıcılarının hem mekân içerisinde

kendilerini güvende hissedebilmelerini hem de mekânı algılayabilmelerini sağlamaktadır. Ayrıca mekânda kullanılan anıt sayesinde meydanın etkisi de kuvvetlenmektedir. Bu durum, Bağbaşı (2010)'nın "Meydanlarda heykel, anıt, çeşme vb. gibi elemanların kullanılması sayesinde mekânın etkisi de kuvvetlendirilmektedir" ifadesini doğrulamaktadır. Çünkü bu meydanda da bir heykel kullanılmış ve bu heykel sayesinde kullanıcıların birçoğu için meydan daha kolay algılanabilir bir hale gelmiştir.

Manzara ve kötü görüntülerin varlığı: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda herhangi bir manzara ya da kötü görüntü bulunmamaktadır.

Sınırlayıcı elemanların varlığı: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda sınırlayıcı eleman olarak, meydan girişinde kolonlar ve kirişler kullanılmıştır. Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda meydanı sınırlamak amacıyla kullanılan kolonlar ve kirişler meydanın şeklini net olarak belirterek, Gültekin (1996)'in "Meydan sınırlayıcıları meydanın varlığını ortaya koymaktadır" ifadesini doğrulamaktadır. Çünkü bu meydanda da meydan sınırlayıcısı olarak kullanılan kolon ve kirişler sayesinde kullanıcıların birçoğu için meydan daha kolay algılanabilir bir hale gelmiştir.

Bitkisel elemanların varlığı: Meydanda kullanılan bitkilerde çeşitliliğin olması meydanın görsel değerinin artmasını, meydandaki sadeliğin bozulup monotonluğun kırılmasını ve meydana renk katılmasını sağlamaktadır. Meydanda kullanılan bitkilerden bazılarının grup halinde kullanılması Giritlioğlu (1991) tarafından bildirildiğine göre; Önder ve Aklanoğlu (2002)'nin "Bitkisel elemanlardan olan ağaçların kendi içerisinde grup olarak kullanımı ya da mekânda bulunan diğer öğelerle uyumlu olarak birlikte kullanımları mekânın kullanıcılar için ilgi çekici hale gelmesini, fonksiyonel olarak kullanılmasını ve mekânın insan ölçeğine uygun hale getirilmesini sağlamaktadır" ifadesini doğrulamaktadır. Çünkü bu meydanda kullanılan bitkilerin meydanda bulunan diğer öğelerle uyumlu olarak kullanımları sayesinde meydanın görsel değeri artmış ve meydan kullanıcılar için ilgi çekici bir hale gelmiştir.

Tarihi binalar ve sanatsal objelerin varlığı: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda sanatsal obje olarak Atatürk Anıtı bulunmaktadır. Şekil 4'de Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Atatürk Anıtı gösterilmiştir. Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Atatürk Anıtı; yapılan meydan tasarımının daha algılanabilir olmasını, mekânın estetik kalitesinin ve meydandaki görsel değerinin artmasını sağlamaktadır.

Şekil 4. Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Atatürk Anıtı (Orijinal)

Su öğelerinin varlığı: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda kot farkından yararlanılarak iki kademeli, kaskatlı bir süs havuzu tasarlanmıştır. Ancak meydanda bulunan süs havuzunun içerisinde suyun bulunmadığı, fiskiyelerinin çalışmadığı ve bakımının yapılmadığı görülmektedir. Şekil 5'de Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan kaskatlı süs havuzu gösterilmiştir.

Şekil 5. Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan kaskatlı süs havuzu (Orijinal)

Kentsel donatı elemanlarının tasarımı: Kullanılan kentsel donatı elemanlarının tümünün alışılmış tasarımlara sahip olması; meydana maliyet yönünden katkı sağlamakta ve kullanıcıların ihtiyaçlarını karşıladığı için işlevsel olarak kullanılmaktadır. Ancak, bu elemanlar arasında form, renk ve malzeme uyumu olmadığından görsel açıdan olumlu bir etki oluşturamamaktadır.

Kentsel donatı elemanlarının vandalizm durumu: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda kullanılan kentsel donatı elemanlarında vandalizm durumu söz konusu değildir.

Yer döşemeleri, seviye farklılıkları ve alt bölgeler: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nda kullanılan yer döşemeleri; döşemelerin kullanıldığı alan ile uyumunu sağlamak ve çevresindeki diğer öğeler ile de bir bütünlük oluşturmaktadır. Ancak bu döşemelerinin meydana herhangi bir yönlendirme işlevi bulunmamaktadır.

3.1.2. Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nın İşlevsel Özellikler Bakımından Analizi

İşlevsel meydan kullanımı: Meydanın genelinde kullanılan sert zeminin çoğunlukta olması meydan kullanıcılarında olumsuz etkiler oluşmasına ve meydana aktivite çeşitliliğinin az olması ise meydan kullanıcılarının meydana ilgi çekici bulmamasına neden olmaktadır. Meydanda oldukça az bir aktivite çeşitliliğinin olması ise, Türkün Dostoğlu (2007)'nin "Kentteki tüm kullanıcıların eşit şekilde kullanım imkânına sahip olduğu meydanlar, farklı etkinliklerin bir arada yapılabildiği geniş bir ortam oluşturmaktadır" ifadesi ile çelişmektedir. Çünkü bu meydan tüm kullanıcılar için eşit kullanım imkânına sahip olmasına rağmen farklı etkinliklerin bir arada yapılabileceği bir ortamı oluşturmamaktadır.

Kullanıma uygunluk: Meydanın neredeyse tümünün düz olması meydanın tüm kullanıcılar için kullanılabilir olmasını sağlarken, meydanın iki giriş çıkış noktasından birinde eğimden kaynaklanan kot farkının hem merdiven hem de rampayla çözülmesi meydanın engelli, yaşlı ve bebek arabalı bireyler içinde kullanılabilir olmasını sağlamıştır.

Erişilebilirlik: Meydanın iki tarafı da kamu yollarına açık durumdadır. Şekil 6'da Bakırköy Cumhuriyet Meydanı ve erişim durumu gösterilmiştir. Ayrıca otobüs durağı, minibüs durağı, taksi durağı, tren istasyonu ve otopark alanları gibi taşıt trafiği ile ilişkili alanların meydana en kısa mesafeli olan bağlantıları bulunmaktadır. Meydanın iki tarafının da kamu yollarına açık durumda olması, Bağbaşı (2010)'nin "Aktif bir meydanın, bir ya da iki tarafı kesinlikle kamu yollarına açık olmalıdır. Oradan geçen kullanıcılar meydana yolun devamı olarak düşünmeli ve meydana uğramak istemelidir" ifadesini doğrulamaktadır. Çünkü bu meydana da Bağbaşı (2010)'nin bahsettiği durum geçerlidir. Kullanıcıların birçoğu meydana yolun devamı olarak gördüğü için meydana geçmektedir. Ayrıca Manisalı ve Demir (2000)'de belirtildiği gibi Cumhuriyet meydanı da meydanların, kentlerde ulaşım akslarının kesişim noktası ve kent merkezi olma özellikleri nedeni kentin her kesiminden insanının

buluştuğu ve kaynaştığı demokratik bir platformdur ifadesini desteklemektedir. Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nın iki tarafının da kamu yollarına açık durumda olması, meydana kent merkezi olma özelliği katarken birçok kullanıcı için ortak bir toplanma alanı oluşturmaktadır.

Şekil 6. Bakırköy Cumhuriyet Meydanı ve erişim durumu (URL1)

Çevre ile ilişki: Oldukça yoğun olarak kullanılan iki caddenin kesişim noktasında bulunan Bakırköy Cumhuriyet Meydanı, meydan kullanıcıları için bu iki caddenin devamı gibi hissedilmekte ve çoğunlukla geçiş alanı olarak kullanılmaktadır.

Yaya sirkülasyonu: Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nın büyük bir bölümü sert zeminden oluştuğu için yaya sirkülasyonu bir aks boyunca devam etmemektedir. Sert zeminin tümü yaya sirkülasyonunu sağlamaktadır. Ayrıca meydan genel olarak, engelli kullanıcıların kullanımına da uygun durumdadır.

Otopark varlığı: Meydanın otopark varlığı incelendiğinde meydanın içerisinde bir otopark alanının bulunmadığı görülmektedir. Meydana yakın durumda otopark alanlarının bulunması ise meydana araç ulaşımını gösterdiği için, otopark alanını kullanacak olan kullanıcılarda dolaylı yoldan meydana uğrama ihtiyacı oluşturacağından meydanın kullanım yoğunluğunun atmasını sağlayacaktır. Yani aracını otopark alanına bırakan kullanıcılar yürüme mesafesinde olan gidecekleri yere giderken doğrudan meydandan geçecekleri için meydan kullanımını arttıracaklardır. Ayrıca meydana yakın bir konumda otopark alanlarının bulunması araçlı kullanıcılar için de avantaj sağlayan bir ortam oluşturmaktadır.

Kentsel donatı elemanlarının yeterliliği: Meydanda bulunan kentsel donatı elemanlarının yeterli durumda olması; meydan kullanıcılarının tüm ihtiyaçlarına cevap verilmesini ve meydan kullanıcıları için rahat ve konforlu bir mekân oluşmasını sağlamaktadır.

Kentsel donatı elemanlarının malzeme dayanıklılığı: Meydanda bulunan kentsel donatı elemanlarının yapımında kullanılan malzemelerin dayanıklı olması; meydanın dört mevsim boyunca en konforlu şekilde kullanılmasını sağlamaktadır. Ayrıca kullanılan malzemelerin dayanıklı olması yani çabuk zarar görmemesi, kentsel donatı elemanlarının sık sık değişmemesini sağladığı için meydana maddi yönden olumsuz bir etki oluşturmamaktadır.

3.2. Eminönü Meydanı Mevcut Durumu

İstanbul ilinin Fatih ilçesinde bulunan Eminönü Meydanı'nın çevresinde; Rüstempaşa Cami, Mısır Çarşısı, Yeni Cami, Yeni Cami Meydanı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Eminönü Sosyal Tesisleri, Hatice Turhan Sultan Türbesi, Türkiye İş Bankası Müzesi ve Hidayet Cami yer almaktadır.

Meydana erişim hem vapur, deniz otobüsü, feribot, özel tekne gibi deniz yolu ulaşımı ile hem de otobüs, tramvay gibi karayolu ulaşımı ile sağlamaktadır.

Şekil 7’de Eminönü Meydanı’nın mevcut durumu survey diyagramı üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 7. Eminönü Meydanı survey diyagramı (Google earth pro ve street view map uygulamalarından yararlanılarak hazırlanmıştır)

3.2.1. Eminönü Meydanı’nın Görsel Özellikler Bakımından Analizi

Meydan tarihi: Çin (2006) tarafından bildirildiğine göre; Eminönü nüfusu Osmanlı dönemine geçilmesiyle birlikte el değiştirmiştir. Yeni Cami inşasının ardından Eminönü Meydanı çevresinde yaşayan ve büyük bir bölümünü Yahudilerin oluşturduğu halk yerini Müslüman halka bırakmıştır. Bu durum sosyal kültürün değişmesine neden olmakla kalmamış, dini yapıların yanı sıra konut ve küçük ticari yapıları da değiştirmiştir. Cami inşası sonrasında çevrede kalan açık alanlar yeniden planlanmaya başlamıştır (Özdemir ve ark, 2014).

Meydanın türü ve büyüklüğü: Eminönü Meydanı sahip olduğu özelliklere göre meydan türü bakımından amorf meydandır. Büyüklüğü 16. 659 m²’dir. Amorf meydan özelliği taşıyan Eminönü Meydanı’nın ana hattı düzensiz biçimindedir. Bu durum; Kürkçüoğlu (2015)’nin “Meydan çevresinde bulunan Yeni Cami ve Mısır Çarşısı köşeli ve düzgün yüzeyleri sayesinde meydanı tanımlanabilecek şekilde sınırlarken, yollar gibi diğer sınırlayıcı öğelerin geometrik yapısı ve fazlalığı nedeniyle tanımlı bir şekilde sınırlayamadığı için meydan bütüncül olarak serbest bir geometrik düzen içinde bulunmaktadır” ifadesini doğrulamaktadır.

Mekânsal açıklık/kapalılık: Eminönü Meydanı’nın bir tarafı tarihi yapılar ile çevriliyken diğer bir tarafı Marmara Denizi ve yollar ile çevrili durumdadır. Bu nedenle meydan, mekân açıklık/kapalılık parametresine göre yarı açık mekân olma özelliği taşımaktadır. Meydanın yarı açık mekân yani kısmen kapalı olan mekân olması, Aslan (2006)’ın “Meydanların aktif olarak kullanılmasında, mekânsal kapalılık oldukça önemli bir parametredir” ifadesini doğrulamaktadır. Çünkü kapalı mekân olma özelliği taşıyan meydanlar kullanıcıların birçoğunda mekânın net olarak algılanmasını sağladığı

için güven duygusunu oluşturmaktadır. Bu duyu sayesinde kullanıcılar bu mekâna daha sık uğrama eğilimi göstermekte ve mekân aktifliğini arttırmaktadır.

Özgünlük: Eminönü Meydanı'nın bulunduğu ilçe olan Fatih'in tarihçesi ile meydanda bulunan ve meydandaki odak noktası olarak sayılabilen Yeni Cami ve Mısır Çarşısı gibi tarihi yapılar meydana bir özgünlük kazandırmaktadır.

Çevre ile uyum: Eminönü Meydanı'nın çevresindeki tarihi doku ile uyumlu olmaması kullanıcıların birçoğu için meydanı çevresiyle bir bütün olarak algılayamamasına ve tarihi dokunun daha ön plana çıkıp daha güçlü bir görsel etki oluşturamamasına neden olmaktadır.

Oran ve ölçek: Eminönü Meydanı'nda heykel, anıt, çeşme vb. gibi elemanların bulunmaması meydan boyutlarını insan ölçeğine taşıyamadığı için meydan kullanıcılarının hem mekân içerisinde kendilerini güvende hissedebilmelerini hem de mekânı algılayabilmelerini sağlayamazken meydanın çevresinde yer alan yapılar bu durumu tam tersine çevirmektedir.

Manzara ve kötü görüntülerin varlığı: Eminönü Meydanı'nın hemen karşısında bulunan Marmara Denizi; meydana oldukça güçlü bir manzara varlığı olarak etki etmektedir.

Sınırlayıcı elemanların varlığı: Eminönü Meydanı'nın bir kısmında sınırlayıcı eleman olarak binalar kullanılmıştır. Şekil 8'de Eminönü Meydanı'nın bir kısmında kullanılan sınırlayıcı elemanlar gösterilmiştir. Eminönü Meydanı'nın bir kısmında meydanı sınırlamak amacıyla kullanılan binaların meydanın şeklini net olarak belirtmemesi, Gültekin (1996)'in "Meydan sınırlayıcıları meydanın varlığını ortaya koymaktadır" ifadesi ile çelişmektedir. Çünkü bu meydanda meydan sınırlayıcısı olarak kullanılan binalar, meydanın yalnızca bir bölümünde kullanılmıştır. Yani meydanın tam olarak sınırını belirtmemiş ve meydan varlığını tam olarak ortaya koyamamıştır. İfadenin doğru kabul edilebilmesi için meydan sınırlayıcıları meydanın tümünde kullanılmalıdır.

Şekil 8. Eminönü Meydanı'nda kullanılan sınırlayıcı elemanlar (Orijinal)

Bitkisel elemanların varlığı: Meydanda kullanılan bitkilerde çeşitliliğin olmaması meydanın görsel değerinin azalmasına, meydanın sadeleşmesine ve meydanda monotonluğun oluşmasına neden olurken, ağaç altı oturma alanlarında *Platanus orientalis* (Doğu Çınarı) ağaçların kullanılması nedeniyle yazın bu alanlarda oturacak kullanıcılar için etkili bir gölge alanı oluşturacağından oldukça işlevsel özelliktedir. Şekil 9'da meydanda bulunan ağaç altı oturma alanı gösterilmiştir.

Şekil 9. Eminönü Meydanı'nda bulunan bitkilerin genel görünüşleri (Orijinal)

Tarihi binalar ve sanatsal objelerin varlığı: Eminönü Meydanı'nda sanatsal obje bulunmamasına rağmen sanatsal objeler gibi bulunduğu alanda odak noktası olarak sayılabilecek tarihi yapıların bulunması; meydan kullanıcılarını nirengi noktaları olarak etki altına alırken, kent tarihi ile sanatını topluma yansıtarak görsel uyumun oluşmasını da sağlamaktadır.

Su öğelerinin varlığı: Eminönü Meydanı'nda herhangi bir su öğesinin bulunmaması; meydan kullanıcılarında dinlendirici ve serinletici özelliklerin oluşmamasına neden olurken, meydanın karşısında Marmara Denizi'nin yer alması meydan kullanıcıları için oldukça güçlü bir görsel etki oluşmasını sağlamaktadır.

Kentsel donatı elemanlarının tasarımı: Eminönü Meydanı'nda kullanılan oturma birimlerinde alışılmış tasarımların kullanılması; Durak (2018)'in "Meydan mekânının tasarımına ya da temasına uygun seçilen oturma birimleri mekânı aktif hale getirebilecek önemli öğelerden biridir" ifadesi ile çelişmektedir. Çünkü bu meydanda kullanılan oturma birimlerinin tasarımlarının günlük hayatta sıklıkla rastlanan tasarımlar olmasına rağmen meydan oldukça aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Kullanılan kentsel donatı elemanlarının tümünün alışılmış tasarımlara sahip olması; meydana maliyet yönünden katkı sağlarken meydan kullanıcılarının ihtiyaçlarını da karşılamaktadır.

Kentsel donatı elemanlarının vandalizm durumu: Eminönü Meydanı'nda kullanılan kentsel donatı elemanlarında vandalizm durumunun bulunması; meydanın görsel etkisinin bozulmasına neden olurken meydanda maliyet yönünden olumsuz bir etki oluşturmaktadır. Bu durum, Göncü (2007)'nin "Çevreyi olumsuz yönde etkileyen bu davranış bozukluğu kent kimliği üzerinde de oldukça büyük olumsuz etkiler bırakmaktadır" ifadesini doğrulamaktadır. Çünkü vandalizme uğramış kentsel donatılar kullanıcıların güven duygusunu zedeleyeceğinden meydana uğrama isteğini de azaltacaktır. Bu durum gün geçtikçe meydan için daha büyük olumsuz etkilere neden olmaya başlayacaktır.

Yer döşemeleri, seviye farklılıkları ve alt bölgeler: Eminönü Meydanı'nda kullanılan yer döşemeleri; döşemelerin kullanıldığı alan ile uyumunu sağlamakta ve çevresindeki diğer öğeler ile de bir bütünlük oluşturmaktadır. Ayrıca meydanda merdivenler ile oluşturulan seviye farklılığı sonucu üst kotta kalan alanın kullanım amacının alt kottaki alandan farklı olması bu seviye farklılığını işlevsel hale getirir.

3.2.2. Eminönü Meydanı'nın İşlevsel Özellikler Bakımından Analizi

İşlevsel meydan kullanımı: Meydanın genelinde kullanılan sert zeminin çoğunlukta olması meydan kullanıcılarında olumsuz etkiler oluşmasına ve meydandaki aktivite çeşitliliğinin az olması ise meydan kullanıcılarının meydanı ilgi çekici bulmamasına neden olmaktadır. Meydanda az olmasına rağmen bir aktivite çeşitliliğinin olması ise, Türkün Dostoğlu (2007)'nin "Kentteki tüm kullanıcıların

eşit şekilde kullanım imkânına sahip olduğu meydanlar, farklı etkinliklerin bir arada yapılabilirdiği geniş bir ortam oluşturmaktadır” ifadesini doğrulamaktadır. Çünkü bu meydan tüm kullanıcılar için eşit kullanım imkânına sahip olmasına rağmen farklı etkinliklerin bir arada yapılabileceği bir ortamı oluşturmamaktadır.

Kullanıma uygunluk: Meydanın neredeyse tümünün düz alan olması meydanın tüm kullanıcılar için kullanılabilir olmasını sağlarken, meydana bulunan seviye farklılıklarının merdiven ve amfiler ile çözülmesi hem engelli bireyler hem de bebek arabalı bireyler için dezavantaj oluşturmaktadır. Bu nedenle bu bölüm tüm meydan kullanıcıları için işlevsel bir halde değildir. Ancak hem engelli bireyler hem de bebek arabalı bireylerin üst kota çıkabilmesini sağlamak için yaya sirkülasyonunda meydanın sağ tarafına doğru yüründüğünde eğimli bir alan oluşturulmuştur. Yani dezavantaj durumu meydanın geneli için değil yalnızca merdiven ve amfi bölümü için geçerlidir.

Erişilebilirlik: Şekil 10’da Eminönü Meydanı ve erişim durumu gösterilmiştir. Meydanın bir bölümünün tamamen kamu yollarına açık durumda olması, Bağbaşı (2010)’nın “Aktif bir meydanın, bir ya da iki tarafı kesinlikle kamu yollarına açık olmalıdır. Oradan geçen kullanıcılar meydanı yolun devamı olarak düşünmeli ve meydana uğramak istemelidir” ifadesini doğrulamaktadır. Ayrıca oradan geçen kullanıcıların meydanı yol ile bir bütün olarak düşünmesini sağlayarak, kullanıcılarda meydana uğrama isteği oluşturmaktadır. Bu istek sayesinde meydan aktif bir meydan haline gelmektedir.

Şekil 10. Eminönü Meydanı ve erişim durumu (URL2)

Çevre ile ilişki: Eminönü Meydanı’nın yarısı oldukça yoğun olarak kullanılan ticaret alanlarıyla, diğer yarısı ise doğrudan kamu yollarıyla çevrili durumdadır. Bu durum; meydanın kullanım yoğunluğunun artmasını sağlamaktadır. Meydan kullanımının yoğun olması sonucunda kullanıcıların hem birbirleriyle hem de çevreleriyle iletişim halinde olmaları, Türkün Dostoğlu (2007)’nin “Meydanlar, kent halkı ile kente bir süreliğine uğrayan kişilerin birbirleriyle ve kent ile iletişimde olmasına katkı sağlamaktadır” ifadesini doğrulamaktadır.

Yaya sirkülasyonu: Eminönü Meydanı’nın büyük bir bölümü sert zeminden oluştuğu için yaya sirkülasyonu bir aks boyunca devam etmemektedir. Sert zeminin tümü yaya sirkülasyonunu sağlamaktadır. Ayrıca meydan genel olarak, engelli kullanıcıların kullanımına da uygun durumdadır.

Otopark varlığı: Meydana yakın bir konumda otopark alanlarının bulunması; aracı olan kullanıcılarında meydanı tercih etmelerini sağlayarak meydanın yoğun olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Ayrıca meydana gelecek araçlı kullanıcılar içinde avantaj sağlayan bir ortam oluşturmaktadır.

Kentsel donatı elemanlarının yeterliliği: Meydanda bulunan kentsel donatı elemanlarının yeterli

durumda olması; meydan kullanıcılarının tüm ihtiyaçlarına cevap verilmesini ve meydan kullanıcıları için rahat bir ortam oluşmasını sağlamaktadır. Bu durum, Önder ve Aklanoğlu (2002)'nin "Meydanlarda kullanılan oturma elemanları, aydınlatma elemanları, sanatsal objeler, su öğeleri gibi donatı elemanlarının; kullanılacakları yerlerin, sayılarının, renklerinin, formlarının, tasarımlarının konumlandırılacakları mekânın çevresiyle ve birbirleriyle hem uygun hem de uyumlu olması gerekmektedir" ifadesini doğrulamaktadır.

Kentsel donatı elemanlarının malzeme dayanıklılığı: Meydanda bulunan kentsel donatı elemanlarının yapımında kullanılan malzemelerin dayanıklı olması; meydanın dört mevsim boyunca en konforlu şekilde kullanılmasını sağlamaktadır. Ayrıca kullanılan malzemelerin dayanıklı olması yani çabuk zarar görmemesi, kentsel donatı elemanlarının sık sık değişmemesini sağladığı için meydana maddi yönden olumsuz bir etki oluşturmamaktadır.

SONUÇ:

Bakırköy Cumhuriyet Meydanı ve Eminönü Meydanı'nın kent kimliğini etkileyen görsel ve işlevsel özelliklerine ilişkin belirlenen parametrelere göre yapılan analiz sonuçları Tablo 3'de karşılaştırılarak gösterilmiştir. Her iki meydanın karşılaştırılması yapıldığında; meydan tarihi, meydan türü ve büyüklüğü, mekânsal açıklık/kapalılık, çevre ile uyum, oran ve ölçek, manzara varlığı, kentsel donatı elemanlarında vandalizm parametrelerinin iki meydan arasındaki temel farklılığı oluşturduğu görülmüş ve bu parametreler dışındaki tüm parametrelerin her iki meydan içinde ortak özellikleri oluşturduğu anlaşılmıştır. Kent kimliğini ve meydanı oluşturan unsurlara göre hazırlanan parametrelere göre yapılan analizler sonucunda ise; parametrelerin çoğunu sağlamaları nedeniyle Bakırköy Cumhuriyet Meydanı ve Eminönü Meydanı'nın bulunduğu kente ve kent kimliğine olumlu etki ettiği sonucuna varılmıştır.

Bakırköy Cumhuriyet Meydanı'nın bulunduğu kente ve kent kimliğine sağladığı olumlu etkinin arttırılabilmesi için gereken öneriler aşağıda verilmiştir.

- Meydanda bulunan iki kademeli ve kaskatlı süs havuzunun bakımı yapılıp, fiskiyeleri çalıştırılıp, süs havuzunun içerisi su ile doldurulabilir.
- Meydanda kullanılan alışılmış kentsel donatı elemanları farklı tasarımlarda özel olarak yapılmış kentsel donatı elemanlarıyla değiştirilebilir.
- Meydanın kullanımı daha işlevsel hale getirilebilir.
- Meydana farklı alan kullanımları eklenebilir.

Eminönü Meydanı'nın bulunduğu kente ve kent kimliğine sağladığı olumlu etkinin arttırılabilmesi için gereken öneriler aşağıda verilmiştir.

- Meydan çevresi ile uyumlu bir şekilde düşünülüp, tasarımında değişikliğe gidilebilir.
- Meydanda oran ve ölçeği sağlayacak heykel, anıt gibi sanatsal öğeler ya da çeşme, süs havuzu gibi su öğeleri kullanılabilir.
- Kullanılan alışılmış kentsel donatı elemanları farklı tasarımlarda özel olarak yapılmış kentsel donatı elemanlarıyla değiştirilebilir.
- Vandalizme uğramış olan kentsel donatı elemanları yenileri ile değiştirilebilir.
- Aydınlatmanın yeterli olmadığı ortamların vandal davranışlar sergileyen bireyler için uygun bir ortam oluşturduğu bilindiği için bu davranışları önlemek adına meydanda bulunan aydınlatma elemanlarının sayısı arttırılabilir.
- Meydanın kullanımı daha işlevsel hale getirilebilir.
- Meydana sergi alanı, sanat alanı, satış birimleri alanı, amfi alanı, kütüphane alanı, yeme-içme alanı, oyun alanı, spor alanı, toplanma alanı, gösteri alanı, kuru havuz alanı, süs havuzu alanı gibi farklı alan kullanımları eklenebilir.

Tablo 3. Meydanların görsel ve işlevsel özelliklerinin analizi (Orijinal)

DEĞERLENDİRME		BAKIRKÖY CUMHURİYET MEYDANI	EMİNÖNÜ MEYDANI
GÖRSEL ÖZELLİKLER	Meydan tarihi	X	✓
	Meydan türü ve büyüklüğü	Kapalı/ Büyüklüğü 5.031 m ² 'dir.	Amorf/ Büyüklüğü 16.659 m ² 'dir.
	Mekânsal açıklık/kapalılık	Kapalı	Yarı açık
	Özgünlük	✓	✓
	Çevre ile uyum	✓	X
	Oran ve ölçek	✓	X
	Manzara ve kötü görüntülerin varlığı	Manzara X/Kötü görüntü X	Manzara ✓/Kötü görüntü X
	Sınırlayıcı elemanların varlığı	✓	✓
	Bitkisel elemanların varlığı	✓	✓
	Tarihi binalar ve sanatsal objelerin varlığı	✓	✓
	Su öğelerinin varlığı	✓	✓
	Kentsel donatı elemanlarında tasarım çeşitliliği	X	X
	Kentsel donatı elemanlarında vandalizm	X	✓
	Yer döşemeleri, seviye farklılıkları ve alt bölgeler	✓	✓
	İŞLEVSEL ÖZELLİKLER	İşlevsel meydan kullanımı	X
Kullanıma uygunluk		✓	✓
Erişilebilirlik		✓	✓
Çevre ile ilişki		✓	✓
Yaya sirkülasyonu		✓	✓
Otopark varlığı		✓	✓
Kentsel donatı elemanlarında yeterlilik		✓	✓
Kentsel donatı elemanlarında kullanılan malzemelerde dayanıklılık		✓	✓

✓:Var. X:Yok.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Bu çalışma, ikinci yazarın danışmalığında tamamlanan, birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Yazarlar herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal Destek: Yoktur.

KAYNAKÇA:

- Ağar, K. (2019). Develi Kent Meydanının Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi Ve Bir Tasarım Önerisi. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Altınçekiç, H. Sanem. (2000). İstanbul Metropolü'nde Meydanların Rekreatif İşlev Yönünden Önemi Üzerine Araştırmalar. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Aslan, S. (2006). Anıt ve Meydanlarda Oran ve Ölçek Kavramları Taksim Cumhuriyet Anıtı İncelemesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Aykurt, A. S. (2010). Planlama Ve Uygulama Süreçlerinde Kent Meydanları: Antalya Cumhuriyet Ve Konyaaltı Kent Meydanlarında Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Bağbaşı, G. (2010). İstanbul Kent Meydanlarının Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İrdelenmesi: Sultanahmet, Beyazıt, Taksim, Beşiktaş, Ortaköy Meydanı Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Bekar, M. and İsmailoğlu, S. (2018). Symbol (Ized) Town Squares. The Journal of International Social Research, 11(61), 437-443.
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L.G. and Stone, A.M. (1992). Public Space. Cambridge University Press. P:400.
- Demirel, T. (2008). Kent Meydanları Yer Seçimine Metodolojik Bir Yaklaşım: Adana Kenti Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Durak, H. B. (2018). Tarihi Kent Meydanları Ve Donatılarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi; Sultanahmet Meydanı Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Göncü, N. (2007). Kent Öğelerinin Kent Kimliği Üzerindeki Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Endüstri Ürünleri Tasarımı, Anasanat Dalı.
- Gültekin, H. (1996). İstanbul'da Meydanların Peyzaj Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Güneş, M. (2017). Yeşil Altyapı Kapsamında Yeşil Ağ Planı Ve Kent Kimliği Etkileşiminin İrdelenmesi: Ankara Cumhuriyet Dönemi Sınırı Örneği. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.

- Işık, A. N. (2013). Meydan Mekânlarının Malatya Örneğinde İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kentsel Sistemler Ve Ulaştırma Yönetimi Anabilim Dalı.
- İBB. (2020a). Bahçelievler-Bakırköy-Güngören-Zeytinburnu Heyelan Farkındalık Kitapçığı. Erişim adresi: [Bahçelievler-Bakırköy-Güngören-Zeytinburnu Heyelan Farkındalık Kitapçığı | Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü \(ibb.istanbul\)](#) Erişim tarihi: 9 Kasım 2021.
- İBB. (2020b). Beşiktaş-Beyoğlu-Fatih-Kağıthane-Şişli Heyelan Farkındalık Kitapçığı. Erişim adresi: [Beşiktaş-Beyoğlu-Fatih-Kağıthane-Şişli Heyelan Farkındalık Kitapçığı | Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü \(ibb.istanbul\)](#) Erişim tarihi: 9 Kasım 2021.
- İlgar, E. (2008). Kent Kimliği Ve Kentsel Değişimin Kent Kimliği Boyutu: Eskişehir Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı.
- İnceoğlu, M. ve Aytuğ, A. (2009). Kentsel Mekânda Kalite Kavramı. Yıldız Teknik Üniversitesi. Mimarlık Fakültesi. *Megaron*, 4(3), 131-146.
- Kaypak, Ş. (2010). Antakya'nın Kent Kimliği Açısından İrdelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(14), 373-392.
- Kürkçüoğlu, İ. Eren. (2015). Kentsel Dokuda Yaya Hareketlerinin Mekânsal Ve Psikolojik Etki Değerlendirmesi. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir Ve Bölge Planlaması Anabilim Dalı.
- Manisalı E. ve Demir İ.H. (2000). Tarihi meydanların Yeniden Düzenlenmesi Tasarımında Çok Amaçlı Yaklaşım Yöntemi. İnşaat Mühendisleri Odası, 2. Yapı İşletmesi Kongresi 15-17 Haziran 2000
- Oğurlu, İ. (2014). Çevre-Kent İmajı-Kent Kimliği-Kent Kültürü Etkileşimlerine Bir Bakış. İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, (26), 275-293.
- Önder, S. ve Aklanoğlu, F. (2002). Kentsel Açık Mekân Olarak Meydanların İrdelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi 16(29), 96-106.
- Özdemir, Z. ve ark. (2014). Bir Metropolitan Buluşma Alanı Olarak Eminönü Meydanı'nın Değerlendirilmesi. 26. Uluslararası Yapı Ve Yaşam Kongresi: Kent Merkezini Yeniden Keşfetmek. Erişim adresi: <https://shortest.link/2KvF> Erişim tarihi: 9 Kasım 2021.
- Pehlivan, G. (2018). Yenilenen Sakarya Demokrasi Meydanı'nın Kullanıcılar Üzerindeki Görsel Etkisinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Şahin, G. (2018). Farklılaşan Sosyo-Ekonomik Yapının Meydanlardaki Kullanıcı Tercihi Ve Meydan Tasarımına Etkisinin Değerlendirilmesine Yönelik Yöntem Önerisi: Bursa Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kentsel Tasarım Anabilim Dalı.
- Taşçı, H. (2014). Şehir, Mekân, Meydan. *Kaknüs Şehir Ve Mimarlık*. Kaknüs Yayınları: 640. İnceleme-Araştırma Serisi: 72.

Tekeli, İ. (1990). Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler. Marmara University Journal of Economic and Administrative Sciences, VII(I-II), 251-259. Access Address (22.05.2021): <http://dosya.marmara.edu.tr/ikf/iib-dergi/1990/22-tekeli.pdf>

Tırnakçı, A. (2020). Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından Tarihi Kayseri Kent Meydanının (Cumhuriyet Meydanının) İrdelenmesi. Turkish Journal of Forest Science, 4(2), 314-332.

Türkün Dostoğlu, N. (2007) Kentler Ve Meydanları. Mimarlık Dergisi (334), 21.

URL1., - 23.08.2021-12.25

<http://mimdap.org/2020/10/salacak-ve-bakirkoyyarismalari-kent-hakkimiz-acisindan-dogru-mu/>

URL2., - 24.08.2021-12.25

<https://istanbeautiful.com/tr/eminonu-sirkeci-istanbul/>

EXTENDED SUMMARY

Research Problem:

It is aimed to determine the potentials and deficiencies of Bakırköy Cumhuriyet Square and Eminönü Square, from the perspective of landscape architecture, on the identity of the city in which they are located, in terms of visual and functional aspects, and to develop suggestions for contributing to the city and city identity.

Research Questions:

What is the meaning of the concepts of city, urban identity and square? What are the elements that make up the urban identity and the square? What is the current visual and functional status of Bakırköy Cumhuriyet Square and Eminönü Square? What can be done to improve the visual and functional status of Bakırköy Cumhuriyet Square and Eminönü Square?

Literature Review:

When the national and international literature is examined; It is seen that there are many domestic and foreign studies examining the concepts of the city, urban identity and square, and focusing on the urban identity and the elements that make up the square in various fields. When these studies are examined; While it was seen that different methods were used to reach the result of the study, it was observed that Bakırköy Cumhuriyet Square and Eminönü Square were rarely chosen as the study area.

As a result of the analyzes made according to the parameters prepared in this study, it was concluded that Bakırköy Cumhuriyet Square and Eminönü Square provided positive contributions to the city and its identity as they provided most of the parameters.

Methodology:

The working method consists of four main stages. The first step is; This is the stage where the purpose and importance of the study are determined, and the basic information that can shed light on the study is collected. In addition, verbal interviews were conducted with the relevant institutions at this stage. In line with the information obtained through the oral interviews, the bases to be used in the study were prepared. Second stage; This is the stage where field studies begin. At this stage, based on the basic information of the province of Istanbul, the current situations of the Bakırköy Cumhuriyet Square selected in the Bakırköy district of Istanbul and the Eminönü Square selected in the Fatih district were examined on-site and their interactions with the environment, photographs of the areas and observations were made, and survey diagrams of the areas were prepared with the obtained data. Third stage; This is the stage where the data obtained as a result

of the field studies are compiled by supporting the literature information, and the analyzes of the current situations of the fields are made. The fourth and final stage; This is the stage where the visual and functional features that affect the urban identity are determined in Bakırköy Cumhuriyet Square and Eminönü Square, which have been selected considering the knowledge and experience gained since the first stage. At this stage, the problems and deficiencies in the squares, which are the research areas, were identified and suggestions were developed for the squares to contribute to the city and its identity.

Results and Conclusions:

When both squares are compared; It has been seen that the parameters of the square history, square type and size, spatial openness/closedness, harmony with the environment, proportion and scale, presence of scenery, vandalism in urban equipment elements constitute the main difference between the two squares and it has been understood that all parameters other than these parameters form common features in both squares. .

As a result of the analyzes made according to the parameters prepared according to the elements that make up the urban identity and the square; It has been concluded that Bakırköy Cumhuriyet Square and Eminönü Square contribute positively to the city and its identity because they provide most of the parameters.

Required suggestions for increasing the positive impact of Bakırköy Cumhuriyet Square on the city and its identity are given below.

- The two-stage and cascade ornamental pool in the square can be maintained, its fountains can be operated, and the interior of the ornamental pool can be filled with water.
- The usual urban reinforcement elements used in the square can be replaced with specially made urban reinforcement elements in different designs.
- The use of the square can be made more functional.
- Different area uses can be added to the square.

The suggestions required to increase the positive impact of Eminönü Square on the city and its identity are given below.

- The square can be considered in harmony with its surroundings and its design can be changed.
- Artistic elements such as statues, monuments or water elements such as fountains and ornamental pools can be used to provide proportion and scale in the square.
- The usual urban reinforcement elements used can be replaced with specially made urban reinforcement elements in different designs.
- Vandalized urban reinforcement elements can be replaced with new ones.
- Since it is known that environments with insufficient lighting create a suitable environment for individuals exhibiting vandalism, the number of lighting elements in the square can be increased in order to prevent these behaviors.
- The use of the square can be made more functional.
- Different area uses such as exhibition area, art area, sales units area, amphitheater area, library area, food and beverage area, playground, sports area, gathering area, show area, dry pool area, ornamental pool area can be added to the square.